

Novinky knihovny VÚK – duben 2025

A 3014

HRUŠKOVÁ, MARIE: **Vztah ke stromům v zemích Koruny české**

Praha, Dokořán, 2025, 214 s. + 16 s. nečísl. obrazových příloh, 2. doplněné vyd.

stromy památné%památka sakrální%kultura%vliv na člověka%Česko

Stromy jsou od nepaměti nezastupitelnou součástí naší krajiny a člověka provázejí – obrazně i doslova – od kolébky po rakev. Mnohdy je považujeme za cosi samozřejmého, co nám poskytuje především hospodářský užitek. Marie Hrušková na stromy pohlíží jinak – jako na osobitá, často dlouhověká stvoření, která zasluhují naši úctu a ochranu. Její kniha se nám snaží zprostředkovat mimořádný význam, který pro nás stromy mají. Je příležitostí se na chvíli zastavit a nahlédnout do historie, do textů krásné literatury i Bible, do starého herbáře či sbírky japonských veršů a nechat se inspirovat tím, jak o stromech uvažovali naši předkové nejen v našich končinách... Uvědomíme si při tom, kolik dávných tradic spojených se stromy se zachovalo dodnes.

A 3013

TINKOVÁ, DANIELA: **Osvícenství v českých zemích. II. Formování veřejnosti a informační revoluce (1740–1792)**

Praha, LNL, 2024, 860 s.

Edice: Česká historie, sv. 41

Česko - historie - osvícenství - kultura - výchova, vzdělávání, školství - informační zdroje

Rozvoj nových forem sdružování (učené a tajné společnosti), tištěných médií (knihy, časopisy), kultury a vzdělanosti v českých zemích v letech 1740–1792 v širším celoevropském kontextu. Šíření informací, které zasáhlo všechny společenské vrstvy.

A 3015

Kniha ekologie

Praha, Euromedia Group, 2020, 352 s., 1. vyd.

Edice: Universum

ISBN 978-80-242-7011-1

ekologie%evoluce%biodiverzita%ekosystémy%ochrana ŽP%encyklopedie

Úvod do oboru ekologie. Kniha využívá formu mozaiky a prostřednictvím textů, doprovodných ilustrací a názorných schémat přináší odpovědi na nejnaléhavější otázky o evoluci, životním prostředí a jeho ochraně, o životě na planetě Zemi a lidském působení.

R 6097

DOSTAL, PAVEL - MACHÁČ, JAN - HEKRLE, MAREK - MLEJNEK, JAKUB:

Biosolární zelené střechy

Brno, Svaz zakládání a údržby zeleně, z.s., 2024, 35 s.

zeleň města - zeleň střešní - fotovoltaika

Publikace představuje inovativní koncept střech, které kombinují vegetační plochy podporující biodiverzitu s instalací solárních technologií. Biosolární střechy využívají synergický efekt mezi vegetací a fotovoltaickými panely: vegetace přirozeně ochlazuje prostředí, čímž zvyšuje efektivitu

solárních panelů, zatímco panely vytvářejí mikroklimatické podmínky podporující růst rostlin a rozvoj přírodních stanovišť.

Publikace nabízí ucelený pohled na biosolární střechy, od jejich základní definice a přínosů po detailní praktické postupy pro návrh, realizaci a údržbu. Příručka přináší doporučení pro optimální výběr vegetace, efektivní rozložení solárních panelů a řešení technických aspektů, jako je zadržování vody, konstrukční stabilita či legislativní požadavky. Důraz je kladen na mezioborovou spolupráci, která je zásadní pro úspěšnou realizaci.

R 6098

KNAPP, MICHAL - ZÍMOVÁ, KLÁRA - JANEČKOVÁ, PETRA - ŘEHOUNKOVÁ, KLÁRA - DOSTAL, PAVEL - CHVOSTA, EDUARD et al.: **Biodiverzitní zelené střechy.**

Praktická příručka

Brno, Svaz zakládání a údržby zeleně, z.s., 2024, 35 s.

zeleň města - zeleň střešní - diverzita biologická

Zelené střechy mohou přispět k podpoře biodiverzity, což je téma, které si dnes získává stále větší pozornost. Klíčem k úspěchu jsou zelené střechy s pestroutou strukturou prostředí a díky tomu vyšší druhovou bohatostí. Širšímu využití biodiverzitních zelených střech často brání nedostatečné propojení biologů, projektantů, investorů a zástupců samosprávy či státní správy. Tato příručka, vydaná Asociací zelených střech a fasád ve spolupráci s akademiky z FŽP ČZU v Praze a PřF JU, si klade za cíl zvýšit povědomí o moderních přístupech k ozeleňování střech mezi odbornou i laickou veřejností, úředníky státní správy i zástupci samospráv.

Příručka předkládá sérii základních principů, které je nutné při návrhu biodiverzitní zelené střechy zvážit. Nejedná se však o vyčerpávající seznam možných opatření. Každý návrh by měl důkladně zohlednit příslušné územně-plánovací podklady, cíle ochrany přírody a environmentální i ekologické aspekty vztahující se k lokalitě, kde má být střecha realizována.

B 1045

HEEB, CHRISTIAN - FUGGER, BRIGITTE - BITTMANN, WOLFGANG: **Nationalparks in Kalifornien**

München, Verlag C.J. Bucher, 1993, 96 s.

chráněná území - parky národní - fotografická publikace - Kalifornie – USA

Kouzlo kalifornské krajiny fotograf zachytil fotograf Christian Heeb v působivých snímcích. Biologové Brigitte Fuggerová a Wolfgang Bittmann pak ve svém poutavém a zároveň fundovaném textu přibližují osm národních parků Kalifornie, každý s jedinečnou faunou a flórou. Kromě toho představují i řadu menších chráněných oblastí, které – i když nejsou tolik navštěvované – svou krásou často směle konkurují těm slavným.

P 1540

BAJER, JIŘÍ: **Rostliny pro život**

Praha, Zahradnické sdružení ČSFR, 1991, 71 s., 1. vyd.

zdraví lidské - léčivé rostliny - pěstování - využití

Příručka seznamuje se sedmi rostlinami, které mají léčivé a harmonizační vlastnosti. Popisuje vzhled rostlin, věnuje se jejich pěstování a sklizni, zmiňuje obsah léčivých látek a jejich účinky. Jedná se o: *Aralia mandshurica*, *Eleuterococcus senticosus*, *Hippophae rhamnoides*, *Rhodiola rosea*, *Schizandra chinensis*, *Rhaponticum carthamoides*, *Panax ginseng*.

P 1542

VLČKO, JAROSLAV - HRIVNÁK, RICHARD [eds.]: **Európske vstavačovitě (Orchidaceae) – výskum a ochrana. Zborník referátov z konferencie**
Banská Bystrica, Slovenská agentúra životného prostredia, 1997, 90 s.
orchideje - výzkum - ochrana druhů - konference - sborník

P 1537

PETRÍK, PETR - FANTA, JOSEF - JANÍK, TOMÁŠ - STACHURA, JAN [eds.]: **Jak se do lesa volá ...Výzkumný program Rozmanitost života a zdraví ekosystémů**
Praha, Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro Kancelář Akademie věd ČR, 2018, 78 s., 1. vyd.
Edice: Strategie AV21
lesnictví - lesy - ekosystémy lesní - změny klimatu - lesní hospodaření - diverzita biologická - Česko

Brožura zájemcům z odborných kruhů i z řad veřejnosti v přístupné podobě podává základní informace o současné situaci a zdůvodňuje potřebu změny hospodaření v našich lesích. Na jejím vzniku se podíleli nejen odborníci z několika ústavů a pracovišť Akademie věd ČR, ale také lesníchtí specialisté, či dokonce praktičtí lesníci (Česká zemědělská univerzita v Praze, Česká geologická služba, Glopolis, IFER-Ústav pro výzkum lesních ekosystémů, s. r. o.). Brožura je rozdělena do čtyř kapitol podle tematického zaměření příspěvků. V kapitole Les pohledem člověka autoři pohlíží na les prostřednictvím nástrojů dvou humanitních disciplín – historie a sociologie. Ve druhé kapitole se příspěvky soustřeďují na půdu a procesy v ní a na vegetaci. Třetí kapitola nazvaná Hospodaření v měnícím se klimatu zkoumá les procházející těžkými zkouškami, které se týkají i našeho území. Publikaci uzavírá kapitola Lesy a jejich budoucnost, v níž autoři navrhuji některá možná řešení včetně legislativních změn.

Naše budoucí lesy budou jiné než ty, které nám zanechali předchůdci. Jiné bude i lesnictví. Pěstování lesů v nadcházejícím období bude bohužel zatíženo mnoha nejistotami, jejichž zdrojem se stane změna klimatu. Lесnictví musí být adaptabilní, aby bylo schopno flexibilně reagovat na možné neočekávané okolnosti. Pro dobrá řešení je proto třeba zajistit spolupráci a koordinaci činnosti tří společenských složek: výzkumu (informace), politiky (legislativa) a lesních hospodářů (výkon hospodaření). Jak autoři zdůrazňují, významnou roli v tomto složitém procesu změny ale bude mít i občanská společnost a její ekologické povědomí.

KP 10

MERTELÍK, JOSEF: **Výskyt a diagnostika viru žluté mozaiky fazolu ve fréziích, gladiolech a krokusech. Kandidátská disertační práce**
Průhonice, Výzkumný ústav okrasného zahradnictví, 1992, 131 s.
fytopatologie - virózy - diagnostika - *Freesia* - *Gladiolus* – *Crocus*

Infekce virem žluté mozaiky fazolu (BYMV) byla ve světě zaznamenána u celé řady okrasných rostlin. Význam této infekce je však třeba hodnotit individuálně – s ohledem na konkrétní podmínky a pěstovaný sortiment. Cílem této práce proto bylo komplexně zhodnotit aktuální potřebu řešení této problematiky v podmínkách ČSFR, se zaměřením na výskyt a význam jednotlivých hostitelských druhů. Navrhované řešení zahrnuje zjištění skutečného stavu výskytu, rozšíření a škodlivosti BYMV ve vybraných okrasných kulturách a dále vypracování spolehlivých metod pro jeho diagnostiku.

P 1539

KAPITOLA, PETR - KROUTIL, PETR - RŮŽIČKA, TOMÁŠ - ŘEHOŘOVÁ, HANA - TOPIČOVÁ, BARBORA: **Karanténní škodlivé organismy na lesních dřevinách**

Praha, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, 2017, 102 s.

dřeviny lesní - fytopatologie - ochrana rostlin - škůdci živočišní - hmyz škodlivý - houbové choroby - karanténny organismy

Publikace "Karanténny škodlivé organismy na lesních dřevinách" obsahuje výčet škůdců a původců chorob lesních dřevin regulovaných fytozsanitárními předpisy na území Evropské unie, tedy i České republiky. Vzhledem k tomu, že karanténny škodlivé organismy lesních dřevin napadají i okrasné dřeviny, je publikace užitečná i pro pěstitele okrasných dřevin a pro ty, kteří pečují o veřejnou zeleň.

P 1541

HRUBÍK, PAVEL: **Biotické škodcovia cudzokrajných drevín (študijní správa) =**

Biotičeskije vrediteli inozemnych drevesnych porod (referativnyj obzor) = Biotic pests of exotic tree species (review)

Praha, Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, 1976, 72 s.

Edice: Lesnictví, 1/76

cizokrajné dřeviny - dřeviny listnaté - dřeviny jehličnaté - biologičtí škůdci - hmyz - zvěř - houby

V současnosti vzrůstá význam lesů v ochraně a tvorbě krajiny, význam lesů rekreačních, příměstských a lesoparků. Nemalá úloha tu připadá nejrozličnějším cizokrajným dřevinám. Při posuzování vlastností cizokrajných dřevin je potřeba věnovat přiměřenou pozornost i jejich odolnosti a možnosti poškození různými škodlivými činiteli.

Práce přináší ucelený obraz o výskytu a škodlivé činnosti biotických škůdců na cizokrajných dřevinách. Poznatky autora jsou doplněné rozsáhlou literaturou ve středoevropském rozsahu a z výsledků je možné vycházet při pěstování cizokrajných dřevin u nás. Uvedeni jsou biotičtí škůdci na 282 cizokrajných dřevinách z 87 rodů.

P 1538

SKUHRÁVÝ, VÁCLAV - SKUHRÁVÁ, MARCELA: **Bejlomorky lesních stromů a keřů**

Písek, Matice lesnická, 1998, 174 s.

Edice: Dobové spisky, 4

ochrana rostlin - fytopatologie - dřeviny lesní - škůdci živočišní - hmyz škodlivý

Knížka podává přehledné informace o škodlivých bejlomorkách v našich lesních porostech. Stručným, ale velmi názorným způsobem informuje o všech nejhojnějších škodlivých druzích bejlomerek, se kterými je možné se na dřevinách u nás setkat. Hlavní důraz je kladen na háčky, které svými štávy vytvářejí larvy bejlomerek na různých částech rostlin. Krátké úvodní kapitoly pojednávají o historii studia hálek, o systematickém zařazení a počtu druhů bejlomerek, o jejich morfologii, o vzniku hálek a v návaznosti s tím o vývoji bejlomerek a jejich potravní specializaci. Výstižné jsou další kapitoly o geografickém rozšíření druhů v Evropě, jejich frekvenci výskytu a faunistickém výzkumu v ČR, škodlivosti, parazitoidech a o jejich sledování v přírodě. Velmi významný je následující klíč hálek bejlomerek na lesních dřevinách, podle něhož lze snadno určit naše nejškodlivější druhy. Hlavní, nejdůležitější a také nejrozsáhlejší část knížky obsahuje výčet lesních dřevin. U každé je podán popis škodlivých druhů bejlomerek, jejich bionomie, rozsah a povaha škodlivosti, parazitoidi, možnosti boje a rozšíření. Text obsahuje 32 tabulí s 218 fotografiemi bejlomerek a jejich hálek.

R 6093

PHATAK, HEMANT CHINTAMAN: **Seed-borne plant viruses. Identification and diagnosis in seed health testing**

Copenhagen, International Seed Testing Association, 1974, 155 s.
fytopatologie - virózy – semena

After a review of the literature and notes on seed material and general methods, part 1 deals with the initial screening of samples received at the Inst. Seed Path., mainly from developing countries. Under each crop there is a detailed account of the identification of the viruses found. Part 2 includes specific methods, particularly serological, found effective for virus infections. Electron microscopy diagnosing is considered and the advantages of different tests are discussed. Seed-transmitted viruses and seed abnormalities associated with infection are tabulated in an appendix.

R 6094

EBSARY, BARRY ALAN: **Catalog of the Order Tylenchida (Nematoda) = Catalogue, Ordre des Tylenchida (Nematoda)**

[Ottawa], Research Branch, Agriculture Canada, 1991, 196 s.

zoologie - bezobratlí živočichové - paraziti a poloparaziti - systematika - taxonomie

This document is a catalog of the order Tylenchida (nematodes). It provides an introduction and then describes the classification of the order into suborders, families, and subfamilies. For each taxon, it lists the scientific name and provides some brief descriptive or taxonomic information. It includes references and an index at the end. The text is written in both English and French, presented side-by-side in two columns throughout the document.

R 6095

SPENCER, KENNETH - STEYSKAL, GEORGE C.: **Manual of the Agromyzidae (Diptera) of the United States**

Washington, United States Department of Agriculture, 1986, 478 s.

hmyz - Agromyzidae - rozšíření - identifikace - taxonomie - klíč k určování - USA

V první části jsou uvedeny klíče k rodům a druhům 531 druhům vrtalkovitých (Agromyzidae) a seznam jejich hostitelských rostlin. Ve druhé části je popsáno 85 nových druhů a je stanoveno 22 nových synonym a 16 nových kombinací.

R 6096

KÚDELA, VÁCLAV - KOCOUREK, FRANTIŠEK A KOL.: **Seznam škodlivých organismů rostlin. Viry, prokaryota, houby a houbám podobné organismy, živočišní škůdci, plevelé a parazitické rostliny = List of pests injurious to plants. Viruses and viroids, prokaryotes, fungi and fungal-like organisms, pests, weeds and parasitic spermatophytes**

Praha, Agrospoj, 2002, 342 s.

ochrana rostlin - fytopatologie - mikrobiologie - botanika - zoologie - škůdci rostlin - systematika - plevelé

Publikace poskytuje obsažný soupis škodlivých organismů pěstovaných rostlin včetně lesních dřevin, okrasných rostlin a skladovaných rostlinných produktů. Seznam obsahuje více než 6 600 jmen fytopatogenů (virů, prokaryot, hub a houbám podobných organismů), škůdců (nematod, roztočů, hmyzu a obratlovců), plevelů a parazitických semenných rostlin. Při výběru organismů nebo virů se přihlíželo k jejich skutečným i potencionálním ekonomickým ztrátám v podmínkách střední Evropy. Hlavním záměrem seznamu bylo soustředit do jedné publikace vědecká jména organismů a mezinárodní jména virů a viroidů, která mají spojitost s narušením zdraví rostlin.

P 1389/1/2024

PEXÍDR, JIŘÍ - PEXÍDR, MILAN - CAFOUREK, JOSEF - FRÝDL, JOSEF - NOVOTNÝ, PETR: **Aktualizované metodické postupy vegetativního množení smrku ztepilého pro účely rekonstrukcí starších semenných sadů a klonových archivů. Certifikovaná metodika**

Strnady, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i, 2024, č. 1, 43 s.

Edice: Lesnický průvodce, 1/2024

Picea abies - obnova lesa - množení vegetativní - Krušné hory – metodika

Tato revidovaná a aktualizovaná metodika vegetativního množení starších donorových smrků ztepilých řízkováním a roubováním vychází z potřeby zefektivnit současné metody vegetativního množení smrku ztepilého tak, aby bylo možné využívat materiál získaný ze starších zdrojových jedinců dílčích populací této dřeviny. Metodika zahrnuje použití sekundárních řízků v cyklu šlechtitelského procesu. Tyto sekundární řízky jsou životaschopnější, protože pocházejí z mladších roubovanců. Inovativní vegetativní množení vybraných certifikovaných klonů krušnohorského smrku ztepilého bylo provedeno v letech 2020–2024 jako jeden z kroků v rámci etapy výzkumného projektu TA ČR „Ochrana genetických zdrojů krušnohorských rezistentních variant smrku ztepilého v kontextu zavádění opatření ke zmírnění dopadů sucha a probíhajících změn prostředí“.

Zpracování metodických postupů vegetativního množení starších donorových stromů smrku ztepilého (*Picea abies* (L.) H. Karst.) řízkováním a roubováním si vyžádala potřeba zefektivnit dosud aplikované metody množení smrku ztepilého tak, aby bylo možné využívat i materiál odebíraný ze starších zdrojových jedinců této dřeviny. Optimalizace užívaných metod vegetativního množení s cílem zvýšit ujmavost rostlinného materiálu původem ze starších smrků je založena na vhodných ověřených stimulech a vyhodnocování růstu řízkovanců a roubovanců. První verze metodiky vznikla jako součást řešení výzkumného projektu „Využití vegetativních variant rezistentního krušnohorského smrku při obnově lesa v Krušných horách“ (2015–2018). V rámci navazujícího výzkumného projektu TA ČR „Zachování genetických zdrojů rezistentních variant krušnohorského smrku ztepilého v kontextu realizace opatření ke zmírnění dopadů sucha a probíhajících změn prostředí“ (2020–2024) byly postupy dále prakticky odzkoušeny a postupně optimalizovány. Na základě nově získaných poznatků byla zpracována aktualizovaná verze metodiky určená především pro potřeby rejuvenilizace starších semenných sadů a klonových archivů smrku ztepilého, které představují unikátní soubory hospodářsky i jinak cenných genotypů této významné autochtonní dřeviny.

P 1389/2/2024

CVRČKOVÁ, HELENA A KOL.: **Metodické postupy druhové determinace a stanovení genetické diverzity topolu černého (*Populus nigra* L.) na základě genetických analýz s využitím mikrosatelitových markerů. Certifikovaná metodika**

Strnady, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i, 2024, č. 2, 44 s.

Edice: Lesnický průvodce, 2/2024

Populus nigra - diverzita genetická - analýza isoenzymová - DNA markery – metodika

Cílem je představit metodické postupy DNA analýz s využitím vybraných diagnostických mikrosatelitových markerů pro rozlišení druhové příslušnosti topolu černého od hybridních topolů vzniklých spontánním křížením s topolem kanadským. Metodické postupy jsou založeny na ověřených poznatcích o druhově specifických velikostech alel diagnostických SSR markerů. Záměrem metodiky je možnost u vyhledávaných fenotypově kvalitních a geneticky diverzních jedinců topolů černých ověřit i jejich druhovou čistotu. Metodické postupy jsou využitelné při zachovávání genových zdrojů topolu černého a při zakládání množitelských porostů pro rozšíření původního druhu topolu černého jako vhodného alternativního druhu dřeviny při opětovném zalesnění poloh s nižší nadmořskou výškou a při obnově lužních ekosystémů.

P 1389/3/2024

HOMOLOVÁ, LUCIE - KUSBACH, ANTONÍN - FISCHER, MILAN ET AL.: **Ohodnocení ekosystémových funkcí lesních porostů pomocí metod dálkového průzkumu země.**

Certifikovaná metodika

Strnady, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i, 2024, č. 3, 75 s.

Edice: Lesnický průvodce, 3/2024

lesy - služby ekosystémové - hodnocení - průzkum země dálkový – metodika

Metodika představuje aktuálně dostupné postupy, jak sledovat a kvantifikovat vybrané ekosystémové funkce lesních porostů pomocí metod založených na datech DPZ, které mohou sloužit jako proxy pro sledování dlouhodobých trendů a aktuálního stavu produkční a regulační funkce lesa v ČR. A dále na konkrétních případových studiích vybrané metodické postupy podrobněji popsat a otestovat.

P 1389/5/2024

ŠPULÁK, ONDŘEJ - SLODIČÁK, MARIAN - NOVÁK, JIŘÍ - LEUGNER, JAN: **Postupy hospodaření v porostech dubu zimního pro zmírnění nepříznivých dopadů environmentální změny. Certifikovaná metodika**

Strnady, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i, 2024, č. 5, 47 s.

Edice: Lesnický průvodce, 5/2024

Quercus petraea - lesní hospodaření - změny klimatu - stanoviště - obnova lesa - metodika

Cílem metodiky je poskytnout rámcová doporučení pro pěstování dubu zimního v probíhající období změny klimatu, které je provázáno zvýšenou nepravidelností v distribuci srážek a postupným nárůstem průměrných teplot vzduchu. Metodika předkládá postupy směřující k optimálnímu využití potenciálu této dřeviny. Specifickým cílem je zvýšení předpokladu úspěšného dopěstování dubu zimního na vhodných stanovištích, na kterých je jeho zastoupení v cílové druhové skladbě předpokládáno v rozsahu minimálně 20 %. Pěstební doporučení jsou specifikována s ohledem na stanovištní podmínky do úrovně podsouborů lesních hospodářských souborů. Metodika zároveň vymezuje stanovištní podmínky, v kterých není možné dub zimní nahradit dubem letním; na ostatních stanovištích je uplatnitelná pro oba druhy.